

TERENSKA EKIPA ETNOGRAFSKEGA MUZEJA V
GORIŠKIH BRDIH

Barbara Sosič

345

S prihodom dr. Borisa Orla v tedanji Etnografski muzej l. 1945 se je začelo novo, predvsem pa izredno plodno razdobje v njegovi zgodovini. Kot eno prvih, lahko bi rekli osnovnih nalog, si je zastavil, da bo s terenskimi ekipami sistematično raziskal posamezne etnične predele slovenskega ozemlja. To so narekovale velike vrzeli in pomanjkljivosti v etnološki znanosti pa tudi muzejske zbirke, ki so bile do tedaj omejene v glavnem le na noše, razne tkanine in na nekaj panog ljudske umetnosti z območja bivše Kranjske. Etnografski muzej je svojo nalogo začel uresničevati s finančno pomočjo Sveta za prosveto in kulturo in Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani ter s sodelovanjem študentov in znanstvenih delavcev tedanje etnološke stolice Ljubljanske univerze, Šole za umetno obrt in drugih ustanov.¹

Fanči Šarf v svojem poročilu o delu Etnografskega muzeja od 1. decembra 1947 do 31. decembra 1953² poudarja, da je bilo terensko delo sistematično in obrnjeno k območjem, o katerih dokumentacija muzeja ni hranila nobenih slikovnih ali pisnih podatkov.

Med temi območji so Goriška Brda nedvomno pomenila belo liso v raziskavah etnologov vse do leta 1953, ko se je tja odpravila terenska ekipa z Borisom Orlom kot organizatorjem in pobudnikom na čelu. Da so Brda ostala tako dolgo zunaj dosega etnoloških raziskav, gre pripisati dejstvu, da so vsa leta po prvi svetovni vojni, ko se je slovenska etnologija začejala formirati, pripadala z ostalo Primorsko Italiji. Bila so torej skoraj tri desetletja odtrgana od matične domovine. Tudi Tatjana Sirk v svojem pregledu etnoloških raziskav o Goriških Brdih navaja, da so bila Goriška Brda etnološko precej neraziskano območje in da je prvo pomembno raziskavo opravila etnološka ekipa SEM-a pod vodstvom Borisa Orla 1953.³

Poleti 1953. je torej odšla na teren št. 10 ekipa muzeja s trinajstimi člani. Teme, ki so jih posamezni raziskovalci obdelovali, so bile vnaprej določene in so se podrejele vprašalnicam, ki so jih že leta 1949 izdelali B. Orel, M. Matičetov, V.

¹ Povzeto po govoru ravnatelja dr. Borisa Orla ob otvoritvi etnografske razstave ob tridesetletnici Etnografskega muzeja v Moderni galeriji, 22. junija 1953 (razstava o dotodanjem delu terenskih ekip).

² Slovenski etnograf, letnik VI-VII, Ljubljana 1953-54.

³ Tatjana Sirk, Briška kuhinja, Traditiones 16, Ljubljana 1987, str.289.

Novak, R. Hrovatin, S. Vilfan in J. Šušteršič. Med raziskovalce so bile razdeljene takole:

- Boris Orel: poljedelstvo, živinoreja, čebelarstvo, domača obrt in trgovina, vozila, orodja, naprave;

- Fanči Šarf: stavbarstvo (hiše, gospodarske pritikline), notranja ureditev in oprema hiše, pohištveni inventar, življenjski standard;

- Marta Ložar: zbirno gospodarstvo, lov in ribolov, prehrana, noša in domača obrt v zvezi z nošo;

- Jernej Šušteršič: vinogradništvo in sadjarstvo, evidentiranje starih predmetov;

- Marija Jagodic (Makarovič) (in deloma Sergij Vilfan): ljudsko pravo in pravni običaji, kolonstvo;

- Vlasta Beran: običaji, verovanje, medicina;

- Milko Matičetov: pesništvo in pripovedništvo;

- Radoslav Hrovatin: glasba in ples;

Tehnična ekipa je bila sestavljena iz teh sodelavcev:

- Branko Pirih je risal tehnične risbe: tlorise, poglede ipd.,

- Franc Benko je pomagal Pirihu in risal prostoročne risbe,

- Ivan Romih je risal prostoročne risbe,

- Franc Maček prav tako.⁴

Ostali sodelavci v ekipi so bili še dr. Sergij Vilfan, Ludvik Zorzut in Andrej Pavlovec - zadnja dva od muzeja in arhiva v Novi Gorici.⁵ Ludvik Zorzut je pomagal pri terenskem delu z napotki kot zelo dober poznavalec rodnih Goriških Brd.

Na terenu so ostali od 1. do 31. avgusta. Sedež ekipe je bil na Dobrovem.

Ekipa je s terena v Goriških Brdih prinesla 33 zvezkov zapiskov, 548 foto posnetkov, 329 prostoročnih risb, 12 tehničnih risb in 26 predmetov, 50 predmetov pa so evidentirali za okrajni muzej v Novi Gorici.⁶

Gradivo je po prihodu s terena skrbno uredila po že ustaljenih standardih Fanči Šarf.

TERENSKI ZVEZKI

Terenski zapiski so že skoraj v celoti prepisani in kazalo bi jih prepisati do konca. Zapisi so razvrščeni po dveh vidikih: tematskem in krajevnem (občina Nova Gorica).

Seznam terenskih zvezkov z vsebino in obsegom:

1. Boris Orel: Gospodarstvo, 80 str.

2. Boris Orel: Gospodarstvo, 80 str.

⁴ Arhiv SEM-a št. 24.

⁵ Ibid.

⁶ Fanči Šarf, Delo Etnografskega muzeja v Ljubljani od 1. dec.1947 do 1. dec. 1953, Slovenski etnograf VI-VII, Ljubljana 1953/1954.

3. Boris Orel: Gospodarstvo, 80 str.
4. Boris Orel: Gospodarstvo, 80 str.
5. Boris Orel: Foto posnetki, 47 str.
6. Jernej Šuštaršič: Vinogradništvo, sadjarstvo, 80 str.
7. Jernej Šuštaršič: Vinogradništvo, sadjarstvo, 80 str.
8. Jernej Šuštaršič: Vinogradništvo, sadjarstvo, 45 str.
9. Jernej Šuštaršič: Foto posnetki, 15 str.
10. Marta Ložar: Ljudska noša, 104 str.
11. Marta Ložar: Ljudska noša, 26 str.
12. Marta Ložar: Ljudska prehrana, 80 str.
13. Marta Ložar: Ljudska prehrana, 68 str.
14. Marta Ložar: Zbirno gospodarstvo, lov, 73 str.
15. Fanči Šarf: Ljudsko stavbarstvo, notranja oprema, 80 str.
16. Fanči Šarf: Ljudsko stavbarstvo, notranja oprema, 68 str.
17. Fanči Šarf: Foto posnetki, 20 str.
18. Vlasta Beran: Uvere, 72 str.
19. Vlasta Beran: Ljudska medicina, 63 str.
20. Vlasta Beran: Ljudski običaji, 53 str.
21. Milko Matičetov: Ljudsko pripovedništvo, 116 str.
22. Rado Hrovatin: Ljudsko pesništvo, 117 str.
23. Rado Hrovatin: Ljudsko pesništvo, 80 str.
24. Rado Hrovatin: Ljudsko pesništvo, 80 str.
25. Rado Hrovatin: Ljudsko pesništvo, 45 str.
26. Rado Hrovatin: Notni zapisi, 40 str.
27. Rado Hrovatin: Notni zapisi, 40 str.
28. Rado Hrovatin: Notni zapisi, 7 str.
29. Marija Jagodic: Ljudsko pravo, 75 str.
30. Marija Jagodic: Ljudsko pravo, 76 str.
31. Marija Jagodic: Ljudsko pravo, 42 str.
32. Sergij Vilfan: Ljudsko pravo, 25 str.
33. Branko Pirih: Skice tlorisov z merami, 39 str.

FOTOGRAFSKO GRADIVO

Fotografsko gradivo terena v Goriških Brdih je zbrano v albumu terenov 9 - 10 na kontaktnih kopijah. Fond negativov je hranjen pod istimi številkami, kot so označene fotografije. Gre za negative velikosti 6 X 6 cm, od št. 499 do 548 pa so leica formata. Fotografijam, posnetim na terenu v avgustu l. 1953, je ob koncu albuma dodanih še 12, posnetih v času trgatve oktobra naslednjega leta.

Posnetki so iz krajev: Barbana, Belo, Biljana, Brdce (Brdice), Breg, Brestje, Brezovik, Dobrovo, Drnovk, Fojana, Golo Brdo, Gradno, Hruševlje, Hum, Imenje, Kojško, Kozana, Kožbana, Krasno, Medana, Neblo, Nozno, Orehovlje,

Podsabotin, Senik, Slapnik, Slavče, Snežatno, Snežeče, Šlomberk (Zali breg), Šlovrenc, Šmartno, Vedrijan, Vipolže, Višnjevnik in Vrhovlje.

Fotografije so posneli:

- 10/1 do 10/260 - Boris Orel
- 10/261 do 10/233 - Jernej Šušteršič
- 10/234 do 10/468 - Fanči Šarf
- 10/469 do 10/498 - Milko Matičetov
- 10/499 do 10/512 - Radoslav Hrovatin
- 10/513 do 10/548 - Sergij Vilfan
- 10/549 do 10/560 - Marija Jagodic

Število 10 pri vsaki fotografiji označuje zaporedno številko ekipe, oz. terena.

Vsaka fotografija ima na hrbtni strani komentar o svoji vsebini, ki ga je moral avtor napisati ob posnetku na terenu. Arhiv SEM-a hrani 3 foto zvezke s tega terena.

Tematsko zajemajo fotografije naslednje sklope:

NASELJA

- Pogled na Belo s ceste proti Noznem, 10/93, 10/94⁷
- Biljana, 10/479, 10/535, 10/536, 10/519, 10/520, 10/521, 10/522, 10/523, 10/524
- Vzhodni vhod v biljansko Dorišče, 10/516
- Dorišče v Biljani, 10/545
- Biljanska župa in biljanska cerkev, 10/517
- Pogled na Brdce, Dol. in Gor. Brezovik z Noznega, 10/99
- Med hišama v Brdcah, 10/415

10/307

- "Facada" hiš v vasi Breg pri Šmartnem, 10/426
- Pogled na Brestje s Kojškega, 10/458
- Dobrovo, 10/307, 10/484, 0/485, 10/486, 10/525, 10/526, 10/534,
- Pogled proti gradu na Dobrovem s ceste Vipolže - Dobrovo, 10/1
- Dobrovo z gradu, 10/477
- Dobrovo, zadaj Biljana in Šmartno, 10/306
- Dolenji in Gorenji Drnovk, 10/539
- Drnovk z dobrowskega gradu 10/478, 10/537

⁷ Navedeni opisi fotografij so originalni komentarji na hrbtnih straneh fotografij.

- Kolonske hiše v Drnovku pri Obljubkovich, 10/352
- Golo Brdo s ceste Breg - Golo Brdo, 10/212
- Hum, 10/457
- Imenje, v ozadju Vedrijan, 10/140
- Imenje, 10/514
- Pogled na Kojško, 10/301, 10/302,
- Hiše v Kojškem, 10/449
- Strehe hiš v Kozani, 10/399, 10/400, 10/401, 10/402, 10/403
- "Gasa Borh" v Kozani, 10/406

10/480

- Krasno iz Brega, 10/370
- Krasno, 10/480
- Skupina hiš v Krasnem, 10/481
- Skupina hiš v Medani, 10/491
- Medana, 10/312, 10/527, 10/528, 10/529, 10/531, 10/532,
- Medana z južne strani, 10/156
- Pogled na Medano iz Fojane, 10/57
- Pogled s Konstantinšča proti Medani, 10/274
- Plave, 10/547
- Senik, 10/152
- Motiv iz Slapnika, 10/392
- Šlomberk, zadaj Vedrijan, 10/460

349

- Pogled na Šlovrenc s fojanskega pokopališča, 10/56
- Šmartno, 10/430, 10/431, 10/515
- Pogled na Šmartno pred nevihto, 10/300
- "Gasa", Šmartno, 10/419
- Travniki, zaselek Šmartna, 10/427
- Tabor pri Sv. Križu nad Kojškim, 10/544
- Vedrijan, 10/305
- Vedrijan z Imenja, 10/241
- Ulica v Vedrijanu, 10/289
- Vedrijan, strehe hiš, 10/49
- Motiv iz Vedrijana, 10/50
- Pogled na Vedrijan, 10/303
- Pogled na Višnjevnik iz Vedrijana, 10/47
- Vrhovlje, 10/304
- Cesta proti Vrhovljam, 10/313
- Kavčiči in Oborče s Korade, 10/466
- Slapnik, Podpoznik in Brezovik, 10/380

- Pogled s fojanskega pokopališča na Imenje, Šmartno in Biljano, 10/54, 10/55
- Pogled na hiše in svet desno od Višnjevika iz Vedrijana, 10/48
- Pogled na Beneško Slovenijo s ceste Vrhovlje - Senik, 10/199
- Pogled proti Krminski gori z medanskega "tera" (zvonika), 10/489, 10/490

STAVBARSTVO

HIŠE

- Hiša ("hram") pri Sk^edernjevih, Slavče 59, 10/6, 10/32, 10/190, 10/350
- Rojstna hiša pesnika Alojza Gradnika, Medana, 10/33

10/45

- Hiša Zverjakovih, Dol. Brezovik 7, 10/45
- Pri Gocarju, Slapnik 3, 10/85
- Pri Grbunovih, Slapnik 7, 10/88
- Pri Klančarjevih, Nozno 5, 10/101
- Bivša hiša kolonov, Fojana 35, 10/164
- Joščovi, Breg 7, 10/202
- Siromašnejša vrhhlevna hiša Starcevih, Senik 15, 10/214
- Medana 21, Ivan Feri, v tej hiši je stanovala Gradnikova družina, 10/252
- "Hram" (hiša, skedenj in štala), Vedrijan 52, 10/339

- "Podstreh" (zgoraj skedenj), Vedrijan 49, 10/340
- Hiša, Marinič, Vedrijan 50, 10/341
- "Hram", Šlomberk 5, 10/343
- "Hram", Višnjevik 24, 10/344, 10/345
- Hiša, na koncu štala, Gradno 40, 10/348
- Hiša, Slavče 51, 10/349
- Kolonske hiše v Drnovku pri Obljubkovih, 10/352
- Hiša s portonom, Orehovlje 8, 10/357
- "Štenge" in "pajn" (hodnik), Orehovlje 8, 10/359
- Stara hiša, pred njo vaščanka pere perilo, Fojana, 10/379
- Stara zapuščena hiša (kamin, "žbatafur" in hlev za svinje), Slapnik 5, 10/386
- Hiša Neže Fikfak, Slapnik 7, in Markočič, Slapnik 8, 10/387, 10/388
- Godcarjeva hiša (zapuščena), Slapnik 5, 10/389, 10/390
- Hiša, spodaj klet, Slapnik, 10/393
- Hiša, Neblo 33, 10/394

- Stara hiša, pokrita s "skrlami", Kozana, 10/398
- Hišo pokrivajo, Kozana, 10/404
- Baraka in hiša, Orehovlje 1, 10/362
- Hiša, slikana skozi "porton", Kozana 78, 10/411
- Hiša v Gor. Brezoviku, 10/414
- Hiša, Šmartno, 10/420
- Novejša manjša hiša, Šmartno 146, 10/146
- Nekdanja kolonska hiša, danes štala in senik, Fojana 19, 10/432
- Zapuščena vrhhlevna hiša, Vrhovlje 34, 10/444
- Vrhlevna hiša pri Drejevih, Vrhovlje 40, 10/445
- Hiša, pokrita s "skrlami", Hum 20, 10/450
- Stara kolonska hiša s štalo, Hum 54, 10/452
- Zapuščena hiša, Snežatno 78, 10/454
- Tomažičeva hiša, Snežatno 75, 10/455
- Hiša ob poti v Kožbano (pri Kovačih), 10/469, 10/470
- Hiša pred Dobrovim, 10/538
- "Porton" in hiša, Snežatno 104, 10/456
- Nova hiša (l. 1951), delana na "pavjon", Šlomberk 12, 10/464

GOSPODARSKA POSLOPJA

- Štala, zgoraj skedenj, desno "podlinda", Breg 20, 10/366
- Gospodarsko poslopje, Medana, 10/110
- Skedenj, spodaj štala, desno hlev za svinje, Orehovlje 9, 10/361
- "Hram" (gospodarsko poslopje), prvotno kolonska hiša, Polencič, Fojana, 10/78
- Štala, zgoraj skedenj, Vedrijan 26, 10/335
- Štala, Slapnik 4, 10/381
- Skedenj, spodaj štala, Slapnik 8, 10/86, 10/87
- Štala, zgoraj skedenj, podstreha, hiša in štala, zgoraj skedenj, Snežatno 99, 10/453
- "Larja", kurnik itd., deloma iz siršča, deloma iz kanele in bake (rakle), Hrušovlje, 10/128
- "Larja" in hlev v Hrušovlju, 10/377
- spredaj dve "larji", klet, zgoraj skedenj in hiša, zgoraj "kašč" ter štala, zgoraj kambra, Fojana, 10/378
- "Larja", štala in hlev za svinje, Snežeče 6, 10/422
- Spredaj hlev za svinje in kurnik, zadaj hlev, štala in skedenj, Vedrijan 46 in 51, 10/336
- Hlev za svinje in štala z "lindo", Višnjevnik 36, 10/346
- Hlev za svinje in kurnik zgoraj, Orehovlje 11, 10/356
- Hlev za svinje, Slapnik 3, 10/82

- Hlev za svinje, Šlovrenc 9, 10/373
- Hlev za svinje, Snežeče 5, 10/423
- Hlev za svinje, zdaj štala, vmes kurnik, Fojana 46, 10/434
- Hlev za svinje, Fojana 47, 10/435, 10/436
- "Kazon" v vinogradu, uporabljan kot zaklon pred dežjem, 10/30
- "Kazon" iz siršča za steljo, Šlomberk 1, 10/61
- "Kazon" iz siršča, Šlomberk 1, 10/465
- "Kazon" za listje, krit s sirščem, Neblo, 10/261
- "Kazon", pokrit s sirščem, Neblo, 10/395
- "Kazon" ali "linda", prostor pred štalo, Medana 35, 10/334
- "Kazon" za seno, Breg, 10/369
- Kurnik iz "kaucou", Šlovrenc 15, 10/374
- Kurnik iz "kaucou", Hrušovlje 12, 10/376

DELI STAVB

- "Ogno" z železno "grterado", Imenje, 10/142
- "Škarpada" - ojačitev v zidu, značilno za hiše ob cesti, Vipolže 53, 10/353
- Kletna vrata, Slapnik 5, 10/383
- "Štenge", dva "pajola" in "p^erton", Slapnik 3, 10/384
- "Kamin", Vrhovlje 35, 10/396
- "Porton" v Kozani, 10/405
- "Porton" v Medani, 10/533
- Obdelan kamen - podstavek za "p^eju" v hiši z letnico 1706, Kozana 90, 10/407
- Gotsko okno, Kozana 90, 10/408
- Gotska vrata, Kozana 90, 10/409
- "Štenge", domačinka na stopnicah pere perilo, Vrhovlje 47, 10/446

10/451

- "Kamin", Hum 44, 10/451
- Portal, Sv. Križ nad Kojskim, 10/542, 10/543
- "Žbatafur" s kaminom, Višnjevnik 35, 10/347
- "Lajbn" iz siršča (notranjost), Breg, 10/367, 10/368
- "Lajb^en" (stranišče), Vedrijan 49, 10/337
- "Lajb^en" iz siršča, Breg, 10/367, 10/368
- "Lajb^en" poleg hleva, Šlovrenc 20, 10/372
- "Lajben" ob cesti, Šmartno, 10/429

- Stranišče na samem, Vipolže, 10/354
- Stranišče ob gnojišču in hlev za svinje, Višnjevnik, 10/355
- Stranišče na poti proti Kožbani, 10/412
- Stranišče ob zidu za hišo (jama in deska), Gor. Brezovik, 10/413
- Stranišče v Vrhovljah, 10/397

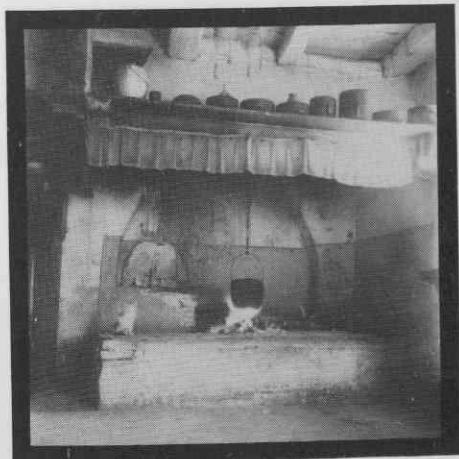
JAVNE ZGRADBE

- Zadrudni dom v Fojani, 10/59
- Del pokopališča z lesenimi nagrobnimi križi, Britof, 10/95
- Mrtvašnica ("totenkambra"), Sv. Križ nad Kojskim, 10/178
- Zadrudna klet v Fojani, spodaj klet, zgoraj "faladur", 10/174
- Sv. Križ nad Kojskim ("Tabor nad jezerom"), 10/175, 10/177
- "Pil" (kapelica), Vrhovlje, 10/153
- Postaja križevega pota, Križ nad Kojskim, 10/176
- Nižja gimnazija Dobrovo, 10/425
- Pokopališče v Biljani, zadaj Šmartno, 10/518
- Bivši grad v Snežecah, 10/513
- Župnijski vrt in dvorišče v Kojskem, 10/540

BIVALNA KULTURA, NOTRANJA OPREMA

- Kavaleta za staro posteljo, Medana 13, 10/254, 10/255
- Ognjišče v "žbatafurju", Slavče 59, 10/4
- Ognjišče, Slavče 51, 10/16, 10/17
- Ognjišče v Medani, 10/530
- Ognjišče pri Simčič, Vedrijan 52, 10/338
- Ognjišče, zgoraj napa, na desni "banča", Breg 26, 10/364
- Ognjišče z "bančo", Fojana 51, 10/437

10/463

- Staro ognjišče s pečjo za kruh, na ketovniku je stara posoda "pinjata", Šlomberk 11, 10/463
- Del kuhinje, Fojana 51, 10/438
- Stara polica, otroška posteljica in "kavalet" za staro posteljo, Šlomberk (Zali breg) 5, 10/342
- Posodnik s pinjo, Vedrijan, 10/282
- Peč za kruh, Vedrijan 52, 10/283
- Stara polica, Slapnik 4, 10/382
- Polica za posodo; v poletnem času na hodniku, Vedrijan 13, 10/276
- "Zibu", stara okrog 100 let, Orehovlje 8, 10/358

- Kamin in "bank" v kambri, Šlomberk 11, 10/462
- "Mrtau" (možnar) za poper, koruzo itd., Vedrijan 13, 10/277, 10/278
- "Kamen", prvotno za oljčno olje (50 litrov), sedaj topijo v njem "vidrjol", v Dragi pod Biljano, 10/197

OSKRBA Z VODO

- Dekle vleče vodo iz "šterne", šterna ima lesen "rušt" in "čidlo" (škripec), Dol. Brezovik, 10/42
- "Šterna" - "peč", Hrušovlje, 10/130
- "Peč" (vodnjak) in "porton" (vrata), pri Kosovih, Hrušovlje 12, kjer je stanoval grofovski oskrbnik "flegar", 10/375
- "Peč" s "čidlo", Snežeče 5, 10/421
- Star "peč" in nov vodovod v Kojskem, 10/459
- "Zdenc" - studenec, Breg, 10/363
- "Zdenc" na poti v Šlovrenc, 10/371
- Na cesti pod Dobrovim kopljejo kanal za vodo, 10/245
- Delavci v Kozani kopljejo za vodovod, 10/410
- Vodnjak, star 130 let, Vedrijan, 10/296

GOSPODARSTVO

POLJEDELSTVO

- "Drevo" (plug), Slapnik 1, 10/80, 10/81
- "Drevo", naslednja razvojna stopnja od lesenega, manjka črtalo, Kozana 24, 10/144
- Drevo, novejše s kolci, ojcami, gradainco, jarmom, Šlomberk 4, 10/65, 10/66
- Lesen "sevčedur" (osipalnik), Slapnik 8, 10/83, 10/84
- Lesen "sevčedur", Senik 14, 10/145, 10/146
- "Sevčedur" (perot iz debele pločevine) s posebno napravo, ki je zadaj širša ali ožja, Medana 11, 10/112, 10/113, 10/114
- "Sevčedur" star, lesen, perot iz "bande" (tanjša pločevina), Medana 66, 10/70, 10/71, 10/72
- "Sevčedur za součat sirk", Breg 7, 10/205, 10/206
- "Ordzenon" - plug za oranje, peroti se širijo in ožijo, Senik 14, 10/148
- "Uerdzenon" (lemež je lahko daljši in večji), Medana 11, 10/115
- "Uerdzenon" (glavni del), Hrušovlje 10, 10/126, 10/127
- "Uerdzenon", Breg 7, 10/207, 10/208, 10/209
- "Kolce za drevo", Kozana 24, 10/143
- "Košč" - majhen ročni voz za gnoj in pridelke, Senik 14, 10/147
- "Šapin" za osipavanje sirka s kolci, Belo, 10/109

- "Lonce" pšenice, Nozno, 10/102
- Voz s "škalirjem", naložen s pšenico, zadaj se vidi kako privežejo ždr z vrvjo na "kaluvret", Dobrovo, 10/135
- Sprednji del voza 10/135, vidi se kozouc, 10/136
- Pred dobrovskim gradom mlatijo, 10/471, 10/472
- Kosec s posebnim kosjem za pšenico (kosa z grabljami), Šlomberk 4, 10/64
- Seno spravljajo z višin in kopo delajo, pod vasjo Brdce, 10/46
- Kopa sena, Slavče, 10/18
- "Strižje v stogi" za seneno kopo, 10/89
- Deteljo sušijo na "latah" pod Biljano, 10/221
- Jožef Školaris - "Pepč" (84 leten) "seče" travo, Vipolže, 10/239, 10/240
- V Fojani razkladajo seno in ga mečejo "na štalu", 10/246, 10/247
- Ograjena kopa, Neblo, 10/250
- "Kozouc" za sušenje detelje lucerne, Vedrijan, 10/295
- Njiva koruze, Medana, 10/275
- Širkova njiva pod Fojano, 10/60
- Frata okoli vrta iz rakle, Hruševlje, 10/129
- Krompir spravljajo, Šlomberk 4, 10/67
- Na "čidlo" (škripec) vlečejo krompir v "zejih" po vrvi na "kašč", 10/68

355

ŽIVINOREJA

- Vol s komatom "ragajnom" in "korpom" (nagobčnikom) Biljana, 10/11
- Vole napajajo. V kotle so natočili vodo iz novega vodnjaka, Vedrijan, 10/139
- Jarem, Medana, 10/169
- Volovska vprega z jarmom in "čeveštrom" (zavoro) na ojuh, Hruševlje, 10/173
- Mleko "tuče" - v pinji dela, Golo Brdo 1, 10/319

10/285

- "Cipce" v "košu" - zaradi grozdja, 10/123

VINOGRADNIŠTVO

- Marinič Jože iz Vedrijana z novo "makinjo" za "štrofanje vidrjola", 10/51, 10/52
- Prešanje na star način - rekonstrukcija, Vedrijan, 10/284, 10/285, 10/286, 10/287, 10/288
- Latnik v brajdi, Vedrijan, 10/293, 10/294
- Latnik, Neblo 1, 10/264
- "Vinjak" v Šlovrencu, 10/326, 10/327

- "Vinjak" s češnjami v strmini pod Jordano, Medana, 10/270
- "Vinja", končana "na spaliru", Medana - Plešivo, 10/271
- "Vinja", končana "na grivo", Medana - Plešivo, 10/272, 10/273
- Preša, Podsabotin 2, 10/297
- Preša na kamen, Breg 4, 10/211
- Korito za "vidrjol", 10/163
- Starejši nasadi trte v vrstah, Hruševlje, 10/124
- Mlajši nasadi trte v vrstah, Hruševlje, 10/125
- Zadrudniki iz Fojane okopavajo mlade trte - "štekljajo trte", 10/159
- Ena vrsta trt na murvah, češpah in kolih, Neblo, 10/263
- Dve "doplarci" na Njivci za hišo v Trobnem, Medana, 10/268
- Med "doplarcama" orano v "balo" - orano skupaj proti sredini, Medana, 10/269
- Grozdje nesejo v "opletnjaku", Imenje, 10/549
- Grozdje stresajo v čeber in "peštajo" s "kouci", Imenje, 10/550
- Ženska iz Imenja nese nabrano grozdje na glavi v "zejču" in v roki v "zeju", 10/551

10/557

- Grozdje nosijo v brentah in "zejčih", Imenje, 10/552
- Stresanje grozdja iz "dzeja" v orno, Imenje, 10/553
- Še zadnji "dzejč" in orna bo polna, voz bodo odpeljali iz brajde domov, Imenje, 10/554
- S "foučem", ki ga dekle drži v levi roki, trže grozdje, 10/555
- Trganje grozdja, 10/556
- Grozdje nese v "dzejih" z "bujinčem", Imenje, 10/557
- Grozdje nese v "dzeju" na rami, Imenje, 10/558
- Družina vozi grozdje domov na oslu, kar pa ni splošna navada, Imenje, 10/559

SADJARSTVO

- Češpe nesejo v "tamanu na oprtniku", Kozana, 10/324
- V Biljani berejo češpe z "uistrco" - lestvijo, 10/216
- Lupljenje češp v Biljani (rekonstrukcija), 10/217, 10/218, 10/219
- "Penčanje češp" v Biljani (rekonstrukcija), 10/220
- Lupljenje češp v Medani 13, 10/232, 10/233, 10/234, 10/235, 10/236, 10/237
- Olupljene češpe sušijo na "piconih" na "roštu", Medana 13, 10/238, 10/253

- "Kason" za žveplanje sadja, največ češp, odprt, zraven lesa, kakršnih je več v kasonu. Spodaj odprtina za žveplanje. Medana 39, 10/14, 10/15
- Fige sušijo na "piconih" in lesi, Šmartno, 10/248
- Fige sušijo na "piconih" in lesi, Martinjak, 10/222
- Žveplanje fig pri Muščevih na Martinjaku pri Kozani, fige "kadijo" na treh "štocih", 10/223, 10/224, 10/225, 10/226
- Fige sušijo na "piconu", postavljenem na "roštu", Martinjak, 10/227, 10/228
- Debenjak Ema polaga fige na "picon", Kozana, 10/320, 10/321
- Kajenje fig v ornih, Kozana, 10/322, 10/323
- Sadovnjak, v ozadju vinograd v teracah, med Fojano in Barbano, 10/158
- Jože Polencič iz Fojane obrezuje enoletne breskve, na glavi ima slamnat klobuk, kakor večinoma vsi moški v Brdih v poletnem času. 10/186
- Bezeg sušijo na piconu, Fojana, 10/165, 10/166
- "Tule" za lešnike in orehe, Šmartno, 10/229
- Na lesi sušijo lešnike, Imenje, 10/141
- Jabolka sušijo na lesah, Šmartno, 10/138

ČEBELARSTVO

- Čebeljak - "čemenik" v dolinici pod Biljano, 10/215

NOŠA

- Matilda Goljevšček, Slavče 51, drži v rokah dva "čebelona" za lešnike in orehe. 10/7
- Matilda Goljevšček nese v "zejih" na "bojinču" peso, Slavče, 10/23
- Vaščanka iz Slavč pelje na kolesu sadje, 10/8
- Vilma Prinčič (nevesta) in Tarzicij Kocina (ženin), Medana, 10/73
- Ženin in nevesta s pričama, 10/74
- Ženin in nevesta s svati, 10/75
- Ženin in nevesta s starši, 10/76
- Svata na poroki, 10/77
- Veljka in Zvezdan Mikulin, Medana 11, 10/116, 10/117
- Družina Zucchiatti ("gospodarjeva"), Medana - Plešivo, 10/308, 10/309, 10/310, 10/311
- Tinac od Hlodičev v Beneški Sloveniji, stanuje na Berjaču v Medani, 10/498
- Fant iz Brd (Belo) ima na glavi "čučežn" (žico), da mu ne gredo lasje na oči, 10/108
- Lidja Vižintin s sinom, Fojana 19, 10/187
- J. Vižintin s sinom, Fojana 19, 10/188
- Fabricio Valter, Fojana 20, 10/189
- Podveršič Aldo z družino, Neblo 8, 10/262
- Peter Bajt in Amalija Hvalica, Golo Brdo, 10/316

10/160

- Prizor iz procesije na "Rožnco" (Veliki Šmaren) v Medani, 10/497
- Jasničeva nevesta Lidija (roj. 1924), pravljíčarka, Šlomberk, 10/493
- Milka Zorzut, Vedrjančeva, Biljana 22, 10/500
- Cecilija Sfiligoj, "Čuklerjeva mati", stara 80 let, Barbana 15, 10/160, 10/161 (oblečena v "veštalijo" (krilo))
- Mlada Brika z ruto, zavezano "zad za uho", Danica Sirk, Nozno 3, 10/100

358

OBRT

- Anton Sitar, Senik 14, teše hlod za kosje s tesavno sekiro, 10/151
- Ivan Skert, "Johan", potujoči čevljar gre na "žernado", Kojško 49, 10/154, 10/155
- "Janez iz Kanala", potujoči rokodelec mizar, dela v Prestavem, 10/118
- Podkovanje živine, Dobrovo, 10/171, 10/172
- Janez Movja (84 let) iz Dobrovega plete "zbrenčijo", 10/190
- "Picon", pleten iz leskovega lesa - za sušenje sadja, Slavče, 10/19
- Lesi, pleteni iz bake, Slavče, 10/20
- "Korba" iz "leškovega" lesa in "zej" iz olupljene bake, Slavče, 10/21
- Dve večji lesi za sušenje sadja, Slavče, 10/24
- "Čebelon" za orehe in lešnike, Slavče, 10/25
- "Čebelon" za orehe in lešnike, Dolnji Brezovik, 10/39
- "Brinčja" za nošnjo sena, trave in stelje, Slavče, 10/28
- Andrej Simčič, Medana (Ceglo 27), plete zeje in koše, 10/34, 10/35
- "Zej", spletel Andrej Simčič, Medana, 10/36
- Anton Bolta iz Dolnjega Brezovika s "čebelonom" za lešnike in orehe, 10/38
- Pletena "flaška", Dol. Brezovik, 10/44
- "Kašpo" dela iz leskovih "bitev", Višnjevnik, 10/157
- pleteni izdelki iz Brd, last EM, 10/467
- "Bokau" ali "šmon" (z napisom W Bacus in okraski) za vino iz Šlomberka, 10/62
- "Lonc" za kuhanje "župe" za ohceti, po izvoru iz Fojane, Šlomberk, 10/63
- "Sempla" za mošt, Neblo, 10/265
- "Zemljen lonc", star pribl. 250 let, in star "bokau" za vino (drži štiri "šmone"

vina), 10/461

- Janez Mišigoj, star 87 let, Hruševlje 12, plete dno za "zej" iz "bake", 10/132, 10/133
- Koš za v čeber z zmletim grozdem. Čist mošt iz koša pretakajo s cevjo v sod. Kozana (Martinjak), 10/137
- "Tulc" za lešnike in orehe, Šmartno, 10/229
- "Bučon", zemljen (štirilitrski vrč za vodo), Senik, 10/230
- "Cajna" za sadje, domače delo, Podsabotin, 10/298, 10/299
- Rozalija Mužič iz Brega prede "vuno" na kolovratu, 10/365
- Izdelovanje "komata", Vedrijan, 10/279
- Vrč, prinesel iz Trbovelj vaščan iz Vedrijana, ki je tam prodajal fige, umrl pred 70 leti, 10/280
- Stara pintarska žaga "šajon", Slapnik, 10/391
- Ivan Drnovšček, zidar iz Krasnega, seka "rimul" na strehi, Fojana, 10/441
- Z "maco" lomi kamen, Fojana, 10/442

359

TRANSPORT, KOMUNIKACIJSKA SREDSTVA

- Prvi konec štirikolesnega starega voza, Breg 7, 10/210
- "Rušt" za žensko kolo, za vožnjo sadja v "zejih", Slavče, 10/8 10/9, 10/10

10/256

- Klinec Anton, Medana 31, pelje na kolesu v zejih kruh iz Dobrovega v Medano za trgovino, 10/256
- Nošnja sadja v "češteli", Medana, 10/37
- Dekle s "košpo" (doma narejen koš za na rame), Gradno, 10/2
- "Vlaka", Slavče 59, 10/5
- "Vlaka", Nozno, 10/98
- "Vlaka" s sodom, prevoz vode od studenca, Belo, 10/103, 10/104
- "Trevla", na kateri se vozi "sevčedur" (osipalnik) na njivo, Medana, 10/12, 10/13
- Domačinka iz Slavč nese v "zejih" na "bojinču" peso, 10/23
- Domačinka iz Slavč nese v "šeglotih" na "bojinču" vodo (v vedrih), 10/26
- V "košpi" nese peso, Slavče, 10/27
- "Brinčja" za nošnjo sena, trave in stelje, Slavče, 10/28
- "Bremo" drv nesejo domov za kurjavo, Slavče, 10/31
- Voz s "skalirjem", naložen napol s pšenico, peljejo na Dobrovo v mlatilnico, 10/40

10/43

360

- V "čajbi" ("zbrenčja", "brencina" drugod v Brdih) nese seno, Dol. Brezovik, 10/43,
- Voz z "barako" ("žojjo") za prevoz listja, Fojana 50, 10/58
- "Šilta" za prevoz drv, orodja, "vidrjola" s hriba navzdol in navkreber, Šlomberk, 10/69
- "Koš" za prevoz gnoja, krompirja in "sirka", Podpoznik - Vrisk, 10/90, 10/91
- Seno nese povezano s "štrikom" s pomočjo kljuke, Breg, 10/92
- Seno nese v "zbrenčiji", Nozno, 10/97
- Voz "koš" s sodom za prevoz vode, spredaj "pledrca" za natekanje vode v sod, Belo, 10/105
- Voz z "žojjo" za prevoz stelje, sena in drv, Belo, 10/106
- Voz s "škalarjem" za prevoz sena, žita itd., na "škalarju" je "kaluvret in žrd", škalar ima dva "ražma" in "kozuc" spredaj, Belo, 10/107
- Krompir vozijo z vozom, na katerem je "kašalot" ali kason, Hrušovlje, 10/134
- Voz s "škalarjem", naložen s pšenico, Dobrovo, 10/136
- "Košč" - majhen ročni voz za gnoj in pridelke, Senik, 10/147
- "Koš", pleten iz "bak", in "bradovik", za gnoj, zemljo, sirki, vozita ga dva vola, Senik, 10/149, 10/150
- Breskve vozijo v "zejih" domov na vozu s "škalarjem", Fojana, 10/167, 10/168
- "Karjola" za gnoj in gnojišče, Fojana, 10/184
- "Karjola" za gnoj, Barbana, 10/162
- "Karjola" za prevoz gnoja, Senik, 10/213
- "Baroca", poseben voz za vožnjo gnoja, sadja, v ojesa se vpreže enega junca, Vedrijan 20, 10/242, 10/243
- "Koš" za vožnjo gnoja, krompirja, sadja itd., Breg, 10/204
- Prvi konec od štirikolesnega starega voza, Breg, 10/210
- "Koš" za vodo za živino, Hruševlje, 10/266
- Voz z "žojjo", Slapnik 5, 10/385
- "Karjola" za "mauto" in za kamenje, Fojana, 10/443
- "Mostičk" čez Kožbanšček pri Kužinovih, 10/79
- Most čez potok med krajema Slavče - Gradno, 10/3
- Pot iz Orehovelj z ograjo iz kamna, 10/360

10/22

IGRA

- Otroški voziček, Brdce 10, 10/416
- "Uošč", ki so ga naredili otroci v Biljani pri Gašperjevih, št. 27, 10/499
- "Uozič" za otroke brez koles (stajica), Slavče, 10/22
- Komarjev Doro "škontira" na "šine in motiko", Imenje, 10/560

MEDSEBOJNA POMOČ

- Novo hišo delajo, Fojana, 10/439, 10/440, 10/441, 10/442, 10/443, 361

DRUŽABNO ŽIVLJENJE

10/504

- Godci godejo v nedeljo popoldan v Biljani, 10/198
- Pevke v Biljani - Šturnčeve: mati Marija, hčerke Marica Mikulin, Gizela Kožlin in Valerija Obljubek, 10/503
- Godci z Biljane: Nac Princič (Oštirjeu) škant, Franc Šviligoj (Čane Gašperjev) "ramonika", Mirko Princič (Oštirjeu) bas, 10/504
- Avgust Birtič, "Gušto z Malna", Neblo, pevec iz Slov. Benečije, 10/505
- Ignacij Kožlin, "Oštirjeu Nac", orlist, Biljana 35, 10/506
- Jože Kovačič, "Benedetič", Vedrijan 4, godec z "rmoniko", 10/507
- Blaž Kožlin, "Jas'ncu", Šlomberk 1, pevec, 10/511
- Štefan Juretič, "Pavlinov", Medana, pevec iz Slov. Benečije, 10/512
- Ples "postranka", plešeta oče Jože Kovačič in hči Helena, Vedrijan, 10/508
- "Mazulka", ples, Jože Kovačič in hči Helena, Vedrijan, 10/509, 10/510
- Na Dobrovem balincajo, po starem - igrajo na "bale", 10/195, 10/196

ŠEGE

- Prizor iz procesije na "Rožnco" (Veliki Šmaren) v Medani, 10/494, 10/495, 10/496, 10/497
- "Krancl sv. Ivana" nad vrati v Dol. Brezoviku, 10/41
- Fantje čakajo nevesto pred "portonom" na Kozlinku v Medani, 10/501
- Ženin Berto Rusijan in nevesta Danila Kristančič prideta pred "porton", fantje jih pozdravijo, Medana, 10/502
- "Porton" v Medani, 10/533

LJUDSKA UMETNOST

362

- Stenska slika (freska) na skednju, Breg 7, 10/203
- Stranica briške zibke z ornamentom, last SEM, 10/468
- Znamenje ob poti Dobrovo - Medana, 10/482, 10/483
- Spomenik na pokopališču v Fojani, 10/487, 10/488
- Relief Kristus na "prtonu", Slavče, 10/29
- Star nagrobni kamen na pokopališču v Fojani, 10/53
- Kapelica - "pil", Vrhovlje 10/153
- Postaja križevega pota, Križ pri Kojskem, 10/176

TRGOVINA

- Ribničan pod Medano
- Andrej Valič iz Črnega vrha nad Idrijo, sedaj Skrilje - Dobravlje 20, prodaja brente in škafe po Brdih, 10/249

EKIPE

- Člani ekipe in ravnatelj nižje gimnazije M. Fuchs iz Dobrovega, Sv. Križ nad Kojskim, 10/179
- Ekipa v Kojskem na župnijskem dvorišču z župnikom Florjančičem, 10/180
- Ekipa pred šolo na Dobrovem 10/257
- Jagodičeva in Beranova pred odhodom v Ljubljano, 10/258
- Odhod ekipe iz Dobrovega, 10/259
- Marta Ložar z informatorko, Vedrijan, 10/281
- Ekipa v Kojskem, 10/541
- Romih riše notranjost štale v Fojani, 10/185
- Šarfova nese zibko iz Višnjevka, 10/447
- Pirih in Pavlovec merita hišo, Fojana, 10/432

RAZNO

- Star kostanj na cesti pod Vrhovljami, 10/200
- Dojenček sedi na deki, Jančič Jelka, Vedrijan 20, 10/244
- Kamnolom ("džava") pri Vrhovljah, 10/260

- Obljubkov hrast, Drnovk, 10/448
- "Krčniki" (slapovi in tolmuni pod Kožbano), 10/473, 10/474, 10/475, 10/476
- Na poti proti Plavam, 10/546, 10/548
- Idrijca, 10/317, 10/318
- "Grk" (grb), vzdian najprej na starem zidu, v novem od leta 1952, prej posestvo last grofa Donestija, Neblo 17, 10/251
- Tasa drv na cesti pred Senikom, 10/201

PROSTOROČNE IN TEHNIČNE RISBE

Terenske risbe so razporejene v mapah, in sicer tehnične in prostoročne posebej. Prostoročne so dodatno razporejene po osnovnih merilih klasifikacije. 363

TEHNIČNE RISBE

Merilo 1 : 100

1. SLAPNIK 5, lastnica Markočič Katarina, pri Gucarji

Tloris in zunanjščina bivalnega in gospodarskega dela poslopj, sestavljenih iz naslednjih prostorov:

- štenge ⁸	- pejol
- hiša	- nad hišo
- žbatafur (shramba)	- šalvarova (shramba)
- kambra	- hodnik
- landron	- kambra
- štala	- kambra
- kurnik	- skedenj
- hlev	

2. VIŠNJEVIK 8 (OREHOVLJE), lastnik Podberšček Julijan, pri Movljevih

Hiša z gospodarskim poslopjem obsega:

- porton	- ovčji hlev
- hiša, žbatafur	- na hlevu
- klet	- skedenj
- štala	- prvi pod
- hlev	- drugi pod
- kokošji hlev	- kamin
- kašč	

⁸ Opisi risb imajo originalen tekst, kot je zapisan ob risbi.

3. SLAVČE 59, lastnik Kristančič Leopold, pri Skedernejevih:

- pred hišo - kambra
- hiša z žbatafurjem - skedenj
- medzad - kamarinč
- šalvarova - kamin
- klet - kambra
- štala - kašč
- hlev - kašč
- peju

364 4. SLAPNIK 7, lastnik Fikfak Neža, pri Grbunovih:

- hiša - kambra
- kambra - kambra
- klet - kašt
- hlev - kašt
- hlev - peč
- kambra

5. FOJANA 24 IN 24, lastnika Simsič Jožef in Zamar Jožef, pri Medanjčevih in pri Vukovih:

- hiša in žbatafur - pod (kambra)
- medzad - kašč
- hiša - na podu
- klet - na štali
- štala - kašč
- peč za peko kruha

6. VRHOVLJE 40, lastnik Mavrič Jožef, pri Drejevih:

- štala - lašta
- hlev - hiša
- stranišče - kambrca
- jama za gnoj - prvi pod
- kurnik - drugi pod
- šenge - ganjk
- ganjk - kašča

7. ZALI BREG 11 (ŠLOMBERK), lastnik Markočič Alojz, pri Šturenšči:

- hiša - kambra (pod)
- medzad - kambrca
- klet - kambra
- štala - na štali

- hlev
- baraka
- nad barako
- lajben

8. FOJANA 43, lastnik Pavlenčič Jože, pri Pončiču

Opis prejšnjega stanja in stanja l. 1953, ko je iz stanovanjsko -gospodarske stavbe nastala samo gospodarska:

- hiša > - štala
- štala > - hlev
- kambra > - skedenj
- na štali > - na hlevu
- ganjk > - pod larijo

9. SLAPNIK 5, lastnica Markočič Katarina, pri Gucarji

Tloris zapuščene "hiše", merilo 1 : 50:

- žgajnar
- peč za kruh
- ognjišče
- zid

10. KROVNI MATERIAL v Goriških Brdih, merilo 1 : 10

Planete in korci starejšega in novejšega tipa

11. OSTREŠNA KONSTRUKCIJA:

načrti izdelani po primeru izvedbe ostrešja

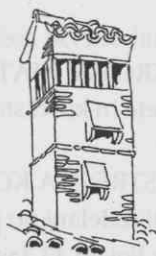
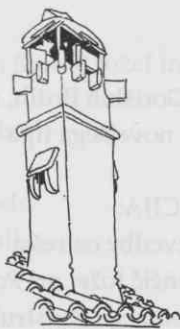
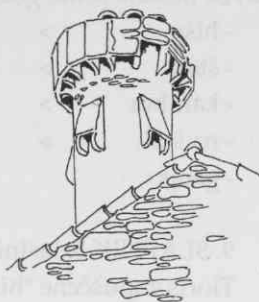
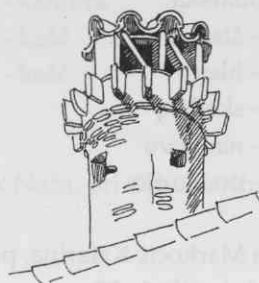
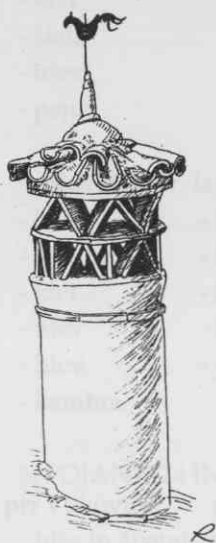
- v Fojani 43, lastnik Pavlenčič Jože, pri Pončiču; z detajli slemena, kapa
- v Medani 22, detajl kombinacije konstrukcije deske in planete

PROSTOROČNE RISBE

STAVBARSTVO

ZUNANJŠČINE HIŠ

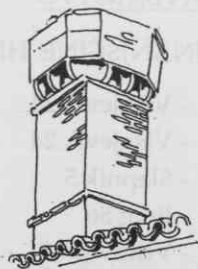
- Višnjevnik 24
- Višnjevnik 24
- Slapnik 5
- Breg 56
- Vrhovlje 40
- Hum 54
- Detajl gotskega okvirja vrat iz Kozane 90, 10/328
- Vrata bogate "gospodarjeve" hiše, Šlovrenc 7
- Detajl vrat, Pristava 5
- Detajl portona, Breg 56

R

X. BRD. 2953

- Sklepnik portona, Šmartno 44
- "Prton", Medana 9
- Vrata na "stržeru", Slavče 51
- Kamin, Kozana 4
- Kamin, Kozana 9
- Kamin, Kozana 9
- Kamin, Kozana 67
- Kamin, Pristava 5
- Kamin, Plešivo 10
- Kamin, Imenje 55
- Kamin, Hum
- Kamini: Šmartno 109, 112, 129, 142, 149, 165
- Kamini: 5 iz Huma, 3 iz Kojskega, 3 iz Snežatnega, 1 iz Gradna
- "Žbatafur" s kaminom, Fojana 23
- Okno, vrata in opornik, Kozana 90
- "Grterada" ali "garterada" (zamreženo okno), Imenje 63
- "Grterada" ali "garterada", Fojana 51
- "Grterada" ali "gatrterada", Imenje
- "Grterada" ali "garterada", Pristava 8
- Zaključki strešnih tramov: 3 iz Huma
- Zaključki strešnih tramov: 3 iz Snežatnega
- Zaključki strešnih tramov: 3 iz Kojskega
- Zaključki strešnih tramov: 1 iz Medane
- Zaključki strešnih tramov: 4 iz Brega
- Zaključki strešnih tramov: 12 iz Šmartnega
- Detajl okrasa na lindi
- Kovan križ na oknu, Slavče 59
- Ograja iz siršča, Ceglo 26, Medana
- Frata z vrati, Hruševlje 10
- Ograja na ganku, Nozno 5
- Kamnita klop pred hišo, Medana - Plešivo 10
- Del zapuščene Tonkove hiše z okensko preklado z letnico 1568, Slavče
- Pikol (na začetku strehe)
- Porton, Slapnik
- Porton, Imenje

GOSPODARSKA POSLOPJA

- Svinjski hlev pod larijo (podstreškom), Fojana 14
- Svinjski hlev, Fojana 19
- Svinjski kotel, Šlovrenc 7
- Svinjski kotel, Pristava 1

- Hlev za mlade prašiče, Nozno 6
- "Tromba" za metanje sena v štalo, Medana 43

BIVALNA KULTURA, NOTRANJŠČINE, NOTRANJA OPREMA

NOTRANJŠČINE HIŠ

- Ognjišče v "žbatafurju", Pristava 1
- Ognjišče v fogolarju, Slavče 59
- Ognjišče - kamni na zvon, Slapnik 8
- "Žbatafur" z ognjiščem, Vipolže 64
- Detajl iz "šporče" (del kuhinje s sklednikom in polico za vodo), Brezovik 2
- Del "šporče" - sšrambe, Medana 22
- Kuhinja (lijak, klop za vodo), Snežeče 6 (Drnovk?)
- Okras na "pejolu", Imenje - župnišče
- "Škafnik" - polica s škaфом za vodo, Imenje 79
- Del kuhinje, Slapnik 7
- Del kuhinje, Fojana 23
- Del kuhinje, Šlovrenc 15
- Del spalnice, Breg 166

SKRINJE

- Intarzirana skrinja iz Kozane, Martinjak 31,
- "Bank", Martinjak 31, Kozana
- "Bank", Kozana 95
- "Bank" - skrinja, Medana 11
- "Bank", Medana 13
- "Bank", Medana 22
- "Bank", Medana 51
- "Bank", Slapnik 7
- "Bank", Senik 14
- "Bank", Brdice 6
- "Bank", Breg 166 (šmartno)
- "Bank", Orehovlje 8
- "Bank", Orehovlje 8
- "Bank", Orehovlje 15
- "Bank", Dol. Brezovik 3
- "Bank", Dol. Brezovik 1
- "Bank", Brezovik 4
- "Bank", Imenje 45
- "Bank", Imenje 58
- "Bank", Imenje 58

- "Bank", Šmartno 91
- "Bank", Šmartno 105
- "Bank", Šmartno 143
- "Bank", Vedrijan 36
- "Bank", Vrhovlje 9
- "Bank", Snežatno 78
- "Bank", Snežeče 6
- "Bank", Slapnik 4
- "Bank", Slapnik 8
- "Bank", Fojana 42
- "Bank", Višnjevik 2

POSTELJE, LEŽIŠČA

- "Špampet" - postelja, Medana 22
- "Špampet", Medana 22
- "Špampet", Snežeče 6
- Zibka, Gor. Brezovik 7
- Zibka, Brdice 2
- Zibka, Slapnik 4
- Postelja na kavaletih, Kozana 41

OMARE

- "Lomar", Kozana 151
- "Lomar", Šlomberk 1
- "Lomar", Dol. Brezovik 3
- "Lomar", Imenje 45
- "Lomarč", Slapnik 8
- "Lomarč", Šmartno 149
- Polica, Slapnik 4
- Polica, Imenje 45
- "Škrinj" - predalnik, Vedrijan 44
- "Škrinj", Kozana 151

MIZE, MENTRGE

- "Vinkla" - mentrga, Medana 22
- "Vinkla", Šmartno 91
- "Vinkla", Šmartno 149
- "Vinkla", Slapnik 5
- "Vinkla", Slapnik 8
- "Vinkla", Slavče 59
- "Vinkla", Vedrijan 33

- Kamnita miza v hiši, Slapnik 3

STOLI, KLOPI

- "Kandreja" - stol, Senik 14
- "Kandreja", Slavče 58
- "Banča", Imenje 45
- "Banča" - klop, Šmartno 149
- Klop, Slavče 59
- Stol, Breg 26
- Stol, Imenje 55
- Stol, rabljen pri ognjišču, Kozana 55
- Domač stolček, Šmartno 97
- Polica - klop, Slavče 59

DRUG HIŠNI INVENTAR

- "Maln za kafe", Kozana 24
- Cedilo, Breg 26
- "Perivnca" in "ornač", Kozana 159
- "Kluka" - obešalnik, Vrhovlje 4
- Obešalo, Breg 166
- "Kavalet", Slavče 59
- Ribežn, Snežeče 6
- Ključ od "banka", Kozana 31
- "L^emin", Kozana 24

OGNJIŠČA IN OGNJIŠČNA OPREMA

- "Pajn" in "trpiž", Imenje 62
- "Pajn", Dolnji Brezovik 3
- "Pajn", Šlovrenc 15
- "Pajn", Orehovlje 15
- "Panj", Imenje 58
- Ognjišče, Fojana 51
- Ognjišče, Barbana 37
- Ognjišče, Imenje 79
- Ognjišče, Vedrijan 20
- Ognjišče, Imenje 45
- Ognjišče, Breg 26
- Ognjišče, Senik 14
- Ognjišče, Šmartno 97
- Ognjišče, Šmartno 143
- Ognjišče, Slapnik 4

- Ognjišče, Višnjevnik 8
- "Tromba" - kamin, Kozana 56
- Zglavnik, Barbana
- "Trpiš", Senik 14
- "Trpiš", Senik 14
- "Trpiš" za peko polente, Senik 14
- "Trpiš" za peko rib, mulcev, klobas in polente, Vedrijan 46

LJUDSKA UMETNOST

- "Garterada"- ograja, Vedrijan 48
- Vratca, izrezljal ljudski umetnik Pepe Sirk, Slavče 59
- Detajl skrinje, Kozana 41

371

GOSPODARSTVO

- Kobilca za žaganje drv, Dol. Brezovik 3

POLJEDELJSTVO

- "Vosenik", Vedrijan 56
- "Karjola", Snežeče 6
- "Karjola", Medana 40
- "Piklja" (pika) - motika, Biljana 26
- "Saponč" - motika, "
- "Pik" - kramp, Gradno 47
- "Pikon" - kramp, Slavče, 59
- "Žerancija"- pleten koš za prenašanje sena in listja, Medana 22
- "Šeučedur"- plug, Medana 11
- "Šeučedur", Slapnik 8
- "Šeučedur", Slapnik 8
- "Šeučedur", Gor. Brezovik 10
- "Šeučedur", Senik 14
- "Uerzenon"- plug, Hruševlje 10
- Srp, Biljana 26
- Lesene vile za seno, Vrhovlje 4
- Grablje, Gradno 47
- Grablje, Gradno 47
- Drevo - plug, Šlomberk 4
- Drevo, Slapnik 1
- Drevo, Kozana 24
- Bat za gradajncu, Kozana 24
- "Gradajncu", stari tip, Kozana 24
- "Gradajncu", novi tip, Kozana 24

- Kljuka in štrik za nošnjo sena, Belo 4
- "Uosenik" z oslo, Biljana 26
- Železa za klepanje, Biljana 26
- "Šapil" - okopalnik, Gor. Brezovik 10
- Lemež, Dobrovo
- Lemež starega lesenega drevesa, Belo 4
- Lemež starega lesenega drevesa, Senik 14
- Motika, Slavče 59
- "Šubla" - lopata, Biljana 26
- "Sapon" - motika, Kozana 24
- "Ojce s ketno", Dol. Brezovik 1
- Brana, Biljana 26
- "Pikon" - kramp, Vedrijan 56
- Kljukec za rezanje trnja, Biljana 26
- "Pata" - rezilo za rezanje siršča na njivi, Biljana 26
- "Mrvalo za mrvanje sirka" - koruze, Biljana 26
- "Nčice za plat žito" (nečke), Šlomberk 1
- "Naka" - nakovalo, Biljana 26

SADJARSTVO

- Nošč za lupljenje češp, Biljana 26
- Nošč za lupljenje češp, Biljana 26
- "Kljukc" - krivček, Biljana 26
- "Košč" za branje sadja, Šlomberk 4
- "Mošela" - lestev za nabiranje sadja in za podrezavanje sadnega drevja, Biljana
- "Kason" za češpe žveplat, Medana 11
- "Kason" za češpe žveplat, Medana 39
- Lesa za brinje brat, Slavče 59
- "Čebelon", Slapnik 5
- "Čebelon", Slavče 51
- "Rušt" za prevažanje košar na kolesu, Medana 22
- "Bislrce" - lestev, Medana 22
- "Kofa" - košara z dvema ročajema, Kozana 118
- "Tamana" - košara z enim ročajem, Kozana 118

VINOGRADNIŠTVO

- Vilce za grozdje, Gradno 47
- Vilice za tropine pobirat iz čebra, Kozana 55
- "Mašajnk" ("renčelada") za sekanje, Snežeče 13
- "Mašajnk" ("renčelada"), Medana 1

- "Renčelica" za sekanje in špičenje kolčev, Biljana 26
- "Kleščavnik" za sekanje, Slavče 59
- Škaf za pod prešo, Plešivo 9
- "Brenca" za "štrofanje" trt z "vidruolom", Vedrijan 19
- Brenta, Kozana 55
- "Pilka" (pivka), Plešivo 9
- Preša, Vedrijan 46
- Stara preša - rekonstrukcija, Plešivo 24
- Klet, Plešivo 9
- "Turkljo" vrtijo s posebno raklo, Vedrijan
- "Špinel", Plešivo 9
- "Brenca" - brentač za grozdje, Biljana 26
- "Brenca", Kozana 55
- Pinja za "sačanje" drožja, Vedrijan 56
- Kamin za žveplat sode, Vedrijan 56
- "Lujtrce (škalon)" za vino skozi rešeto precejat, Kozana 118
- Brana za brananje v vinogradu, Dol. Brezovik 1
- Ploh, Vedrijan 46
- "Laj", Vedrijan 46
- "Škafč", Vedrijan 46
- "Kaštron", Vedrijan 46

ŽIVINOREJA

- Komat - "ragajn", Biljana 26
- Jarem, Plešivo 9
- Laški jarm za par volov, Biljana 26
- "Zbrenčja za kjočo in cipce" - kletka za kločo in piščance, Hruševlje 12
- Notranjščina štale, prej stanovanje kolona, Fojana 19

LOV

- Mišnik, Senik 14
- "Podp^esca" - past za ptiče, Vipolže

PREHRANA

- "Bandon" za peko kruha na ognjišču, Medana 1
- Peka kruha na ognjišču pod "bandonom", Medana 1
- "Mrtav", Medana 22
- "Tacavnca", Slapnik 5
- "Zapr" - naprava za zapiranje vode, Višnjevnik 17
- "Flaškon" - opletena steklenica, Breg 166
- Solnica, Slavče 62

- Strgulja za postrgat moko v žakelj z "m^ersšt^eca", Višnjevnik 17
- Grebalo, Šlomberk 4
- "Palota" (v Slavčah "vevnca"), Medana - Ceglo 27

TRANSPORT

- "Ščelon" za vožnjo vina v sodih, Senik 14
- "Ščelon" za vožnjo vina v sodih, Vrhovlje 3
- "Vlaka" za prevoz gnoja (pozimi sanke za otroke), Podpozničnik 7 (Vrisk)
- "Laka" - sani, Dol. Brezovik 1
- "Šlita", Medana 39

374 OBRT

- Obroč za razne posode, na katerih je počil obroč, Plešivo 9
- Ključ za stiskanje obroča, Plešivo 9
- Brus za brusit kjukce, Vedrijan 19
- Brus, Nozno 5

LONČARSTVO

- Lonec
- Lonec, Biljana 14
- Stari lonec z vezavo, Zali breg 4

MLINARSTVO

- Mlinarska merca, Višnjevnik 17 (Krišnov maln)
- Kladivo za klepanje mlinskega kamna, Višnjevnik 17
- Mlin, Krasno 28 (Erzetič)
- "Maln" s stopo, Krasno 28
- "Maln", detajl, Krasno 28

RAZNO

- Zvonovi v Medani
- "Kembl" ("jezik") od malega zvona v Medani

SEZNAM KUPLJENIH PREDMETOV

1. Skrinja, intarzirana, Mišigoj iz Višnjevika 24
2. Zibka, poslikana, Bučinel iz Višnjevika 26
3. Past - "skobc" za vrabce in druge ptice, Žnidarčič iz Kozane 93
4. "Piskala" za vabiti sinice, Arničevi iz Kozane
5. "Facolč", last matere F. Šturm iz Krasnega 7, ki ga je imela za poroko okrog 1860
6. Gornji del poročne obleke, lastnica ista, nosila kmetica v Solkanu

7. Del rute, lastnica ista

8. "Tulc", nov, okrogel, z ročajem, iz Medane

9. "Tulc" za lešnike in orehe, okrogel, star, brez ročaja, izdelal P. Koljat, Podsabotin 7

10. "Čebelon", podolgovat, za lešnike in orehe, Obljubkovi, Slavče

11. "Lesá" za nabiranje brinja, izdelal P. Sirk iz Dobrovega

12. "Mečk" - palica s tremi roglji, za mečkanje grozdja v brenti, Hlipovi iz Biljane 26

13. "Nošč" za lupljenje češpelj, Kristančič, Plešivo, Medana

Namesto dnevnika, ki ga je ponavadi Orel pisal na terenu, je po končanem delu takole razmišljal: "Glede etnografskega raziskovanja v Goriških Brdih smo se z Okrajnim muzejem in arhivom v Gorici že nekaj let dogovarjali. To raziskovanje naj bi bilo predvsem v korist etnografskemu oddelku omenjenega muzeja, ki se mora še v mnogem izpolniti. Letos smo se odločili, da odidemo z večjo ekipo v Brda. To pomeni, da smo se lotili Brd po terenskih delih v Kobariškem kotu (l. 1951) in na bovškem ozemlju ter tako preskočili še precej neraziskanega ozemlja v tolminskem okraju. Oziri na Goriški muzej in njegove potrebe, poleg tega pa geografski položaj Brd so nam narekovali, da smo letos raziskali to ozemlje.

Priprave na terensko delo so potekale takole: že l. 1951 je B. Orel potoval v Brda, kjer je ostal nekaj dni ter si pri tej priložnosti ogledal briški teren v okolici Medane, Fojane in Kozane, zraven tega pa marsikaj zapisal iz ljudsko - kulturne tvornosti Bricev. Marca tega leta je bil Orel drugič v Brdih. Ob tej priliki je s sodelovanjem tov. Zorzuta mogel izvesti prve priprave za bivanje ekipe na Dobrovem. Ta kraj smo si izbrali za sedež naše ekipe iz več razlogov. Tu je združna gostilna, ki je bila pripravljena vzeti nas na hrano, pa tudi vprašanje prenočišča je bilo najboljše rešljivo. Mogoče bi bilo bolje, da bi ekipa imela še en sedež na Kojskem, vendar smo zaradi ugodnih avtobusnih zvez z vzhodnimi predeli Brd sklenili, da ostanemo samo na Dobrovem. Podrobnejša pripravljalna dela je izvedel tov. L. Zorzut, za njim pa še tov. Šarfova in tov. Marijan Fuchs, upravitelj Nižje gimnazije na Dobrovem.

Ekipa je prispela v Brda 31. julija popoldne. Ni bilo vse najboljše (prehrana ni bila vedno zadovoljljiva, prenočišča tudi niso bila ravno idealna), toda z dobro voljo članov ekipe smo srečno prebrodili vse začetne, pa tudi kasnejše težave in neprilike. Z delom smo začeli tako: skupini za materialno in socialno kulturo sta se lotili Dolanjih Brd, skupina za duhovno kulturo pa je šla v Goranja Brda. Delali smo v več skupinah:

1) Orel in Romih, 2) Šarf, Pirihi, Maček in Benko, 3) Šušteršič, 4) Ložar itd. Tov. Matičetov je mogel ostati v ekipi nekaj več kot 14 dni, razen tega je tov. Šušteršič prišel s 14-dnevno zamudo v Brda. Tov. dr. Sergij Vilfan je sodeloval v ekipi le 5 dni s tem namenom, da pregleda opravljeno delo tov. Marije Jagodic in da ji po potrebi da navodila za nadaljnje delo. To velja predvsem za raziskovanje kolonstva, ki je bilo v Brdih v okviru socialne kulture naša poglobilna skrb. Tov. Zorzut nam je tu in tam utiral pota po terenu, vodil člane ekipe k posameznim družinam itd. Tov. Pavlovec, upravnik Goriškega muzeja, je sodeloval v ekipi 8 dni z namenom, da se seznaní z načinom našega dela. Zaradi tega

je hodil po terenu danes z enim, jutri pa z drugim članom ekipe. Poleg tega nam je pomagal za vas Vrhovlje izpolnjevati statistične obrazce.

V splošnem je bil teren v Brdih precej težaven za etnografsko delo. To je razumljivo že glede na sam geografski položaj briškega ozemlja in slabih potov tu in tam niti ne upoštevamo.

Vsekakor se bomo morali v Brda še vrniti, kajti vsega dela še nismo opravili. Zlasti bo treba obiskati še precej vasi, ki smo jih doslej le bežno ali pa prav nič raziskali.⁹ Ekipa etnologov Slovenskega etnografskega muzeja se je tja odpravila spet leta 1990.

Tako kot gradivo drugih ekip je tudi gradivo s terena 10 ostalo neobdelano, vendar strokovnjakom etnološke stroke ni neznano. Predvsem bi ga bilo treba ovrednotiti kot vir za nadaljnje etnološke raziskave.

⁹ Arhiv SEM-a št. 24.